HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והכי קאמר מחצלת הקנים גדולה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה טעמא דעשאה לשכיבה הא סתמא נעשה כמי שעשאה לסיכוך מסככין בה [א](קטנה עשאה לסיכוך מסככין בה טעמא דעשאה לסיכוך הא סתמא נעשה כמי שעשאה לשכיבה ואין מסככין בה) ואתא ר' אליעזר למימר אחת קטנה ואחת גדולה סתמא כשרה לסיכוך אמר ליה אביי אי הכי ר' אליעזר אומר אחת קטנה ואחת גדולה אחת גדולה ואחת קטנה מיבעי ליה ועוד כי פליגי בגדולה הוא דפליגי ורבי אליעזר לחומרא דתניא [ב]מחצלת הקנים בגדולה מסככין בה ר' אליעזר אומר [ג]אם אינה מקבלת טומאה מסככין בה אלא אמר רב פפא בקטנה כולי עלמא לא פליגי דסתמא לשכיבה כי פליגי בגדולה ת"ק סבר סתם גדולה לסיכוך ורבי אליעזר סבר סתם גדולה נמי לשכיבה ומאי עשאה לשכיבה דקאמר הכי קאמר סתם עשייתה נמי לשכיבה עד דעביד לסיכוך ת"ר [ד][א]מחצלת של שיפה ושל גמי גדולה מסככין בה קטנה אין מסככין בה של קנים ושל חילת גדולה מסככין בה ארוגה אין מסככין בה רבי ישמעאל בר' יוסי אומר משום אביו אחת זו ואחת זו מסככין בה וכן היה רבי דוסא אומר כדבריו תנן התם [ה]כל החוצלות מטמאין טמא מת דברי ר' דוסא וחכמים אומרים מדרס מדרס אין טמא מת לא והא אנן תנן [ו][ב]כל המטמא מדרס מטמא טמא מת אימא [ג]אף מדרס מאי חוצלות אמר רב אבדימי בר המדורי מרזובלי מאי מרזובלי אמר ר' אבא מזבלי ר' שמעון בן לקיש אומר מחצלות ממש ואזדא ריש לקיש לטעמיה דאמר ריש לקיש הריני כפרת רבי חייא ובניו שבתחלה כשנשתכחה תורה מישראל עלה עזרא מבבל ויסדה חזרה ונשתכחה עלה הלל הבבלי ויסדה חזרה ונשתכחה עלו רבי חייא ובניו ויסדוה וכן אמר רבי חייא ובניו לא נחלקו רבי דוסא וחכמים על מחצלות של אושא

שהן

והכי קאמר. עשאה לשכיבה בהדיא מקבלת טומאה ואין מסככין בה ואם אנו יכולין לומר בה שהיא לסיכוך והיכי דמי כגון דלא פריש מסככין בה ואינה מקבלת טומאה. ובגדולה כולי עלמא לא פליגי דסתמא לסיכוך דבין תנא קמא ובין ר' אליעזר תנא גדולה ואמרינן דסתמא לסיכוך כי פליגי בקטנה תנא קמא איירי לקטנה ולא תנייה משום דסבר גדולה הוא דאמרת בה סתמא לסיכוך הא קטנה סתמא לשכיבה: **ואתא ר' אליעזר למימר.** קטנה כגדולה דאם עשאה לשכיבה בהדיא מקבלת טומאה ואין מסככין בה ואם יש לומר בה שהיא לסיכוך והיכי דמי כגון שעשאה סתם מסככין בה ואין מקבלת טומאה: **אי הכי.** דרבי אליעזר קטנה כגדולה אתא לאשמועינן אחת גדולה ואחת קטנה בתמיה דכי תנא הכי משמע דגדולה כקטנה אתא לאשמועינן כך כתובה הגירסא. ולי נראה איפכא דגרסינן במתני' אחת קטנה ואחת גדולה והכי פריך אחת גדולה ואחת קטנה מיבעי ליה. דאי כדגרסינן לה לא ידענא פירכא מאי היא דאחת גדולה ואחת קטנה משמע קטנה כגדולה דהכי משמע אחת היא הגדולה ואחת היא הקטנה כלומר כמוה היא ואינה חלוקה לדין שני. וכן דרכי התנאים בכל מקום דההיא דפשיטא ליה תנא ברישא ואותו השני כשבא להשמיענו שהוא שוה לו הוא שונה אחריו כדתנן בר"ה (דף כט:) אחד יבנה ואחד כל מקום כו' ובבבא קמא (דף נ:) אחד החופר בור ואחד החופר שיח ומערה כו' ובמסכת סוטה (דף מג.) אחד הבונה ואחד הלוקח ואחד היורש וטובא תנן התם גבי מערכי המלחמה הכי: **אם אינה מקבלת טומאה.** כלומר אם בפירוש עשאה לסיכוך אין אי לא לא. אלמא לתנא קמא סתם גדולה לסיכוך ולר' אליעזר סתמא לשכיבה: **אלא אמר רב פפא כו'.** ומאי עשאה לשכיבה דקתני במילתיה דרבי אליעזר הכי קאמר עיקר עשייתה לשכיבה עד דעביד ליה לסיכוך כו' ומילתיה דתנא קמא הכי מיפרשא כדאוקימנא מעיקרא רישא בגדולה כדקתני בהדיא וסיפא בקטנה והכי קאמר ואם קטנה היא ועשאה בפירוש לסיכוך מסככין בה הא סתמא לשכיבה ואתא ר' אליעזר למימר אף גדולה שוה היא לקטנה דכי עביד לה סתם הוי עשאה לשכיבה ומקבלת טומאה ואין מסככין בה אבל עשאה בפירוש לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה: **שיפה.** פווי"ל: **גמי.** יונ"ק דהן רכין הלכך סתם קטנה יש בהן לשכיבה לא שנא גדולה מעשה ערשרות שהיא עבה ואינה חלקה לא שנא ארוגה שהיא חלקה והיינו דקתני גדולה מסככין בה קטנה אין מסככין בה ואין חילוק בין גדולה לארוגה. אבל של קנים הן קשים וכן של חילת לשק"א והקלא שלה עב: **גדולה.** מעשה עבות וקליעה מסככין בה אפי' קטנה דאינה לשכיבה לפי שהיא עבה ואינה חלקה ועץ שלהן קשה: **ארוגה אין מסככין בה.** דסתמא לשכיבה דלא היו רגילין לאורגה אלא לשכיבה שתהא חלקה ונוחה: **כל החוצלות.** לקמן מפרש מאי היא: **מטמאות טמא מת.** כלומר כלי הם מן הסתם ומקבלות טומאה. והאי דנקט טמא מת משום דבעי אפלוגי במדרס שהוא אב הטומאה נקט נמי טמא מת שהוא אב הטומאה והכי קאמר החוצלות כלי הם לטומאה אבל אינם מיוחדות לשכיבה [ז] שהן נעשות אב הטומאה במדרס הזב ואין אתה מוצא שיהו אב הטומאה אלא ע"י המת עצמו שיהיו הן טמאות מת דברי ר' דוסא: **וחכמים אומרים טמאות מדרס.** על ידי מדרס נעשות אב הטומאה לפי שעשויות לשכיבה: **מדרס אין טמא מת לא.** בתמיה: **והתנן כל המטמא מדרס מטמא טמא מת.** והוא הדין לכל הטומאות כגון נוגע בשרץ ובנבילה. והאי דנקט טמא מת משום דבאב הטומאה מיירי והכי קאמר כל הנעשה אב הטומאה על ידי מדרס נעשה אב הטומאה כשהוא טמא מת דאין לך מיטמא מדרס אלא המיוחד לשכיבה וכיון דשוי[ח] לתשמיש כלי הוא וכל שהוא כלי למדרס מיטמא בכל טומאה ואפילו הוא פשוטי כלי עץ דילפינן ליה בק"ו במסכת שבת (דף פד.) מפך במת מנין ודין הוא כו'. וסיפא דההיא משנה ויש שהוא מטמא טמא מת ואינו מטמא מדרס והיינו מה שהוא כלי אבל אינו מיוחד לשכיבה דמטמא בכל טומאות חוץ מטומאת מדרס שאם שכב עליו הזב ולא נגע בו טהור דלגבי מדרס מיוחד לכך בעינן כדאמרי'[ט] יצא זה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו: **אימא אף במדרס.** שכלי הן ועשוין לשכיבה: **מזבלי.** בולו"ס ועשוי לרועה להניחן תחת ראשו ולשכב: **הריני כפרת.** יסורין הבאין עלי לכפרתו של ר' חייא ובניו יהיו ולשון כבוד הוא זה כשהוא מזכיר אביו או רבו לאחר מיתתו צ"ל כן[י]: **כשנשתכחה תורה מישראל.** לא נשתכחה כולה קאמר אלא הלכות שכוחות מבני בתירא שהיו ראשי ארץ ישראל כדאמרי' בפסחים באלו דברים (דף סו.): **עלה הלל הבבלי.** שמיום שגלה יכניה החרש והמסגר עמו היתה ישיבה מצויה בבבל:

שהן

אחת קטנה ואחת גדולה מיבעי ליה. פירש בקונטרס דאיפכא גרסינן ובמתניתין גרסינן אחת קטנה ואחת גדולה ופריך דאחת גדולה ואחת קטנה מיבעי ליה לדרך התנאים בכל מקום דההוא דפשיטא ליה תני ברישא כדתנן בר"ה (דף כט:) אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין ובבבא קמא (דף נ:) אחד החופר בור ואחד החופר שיח ומערה ובמסכת סוטה (דף מג.) אחד הבונה ואחד הלוקח ואחד היורש וטובא תנן התם גבי מערכי מלחמה ונראה דאין ראיה מבור ובונה לכאן דהכי נמי תנן בסנהדרין (דף לב.) אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה ותנן נמי בפ' החולץ (יבמות מא.) גבי הבחנה אחד בתולות[י] (ואחד קטנות) ואחד בעולות ובפרק הבא על יבמתו (שם דף נג:) אחד המערה ואחד הגומר ובפרק המפקיד (ב"מ דף מ:) תניא אחד הלוקח ואחד המפקיד לפקטים ומפרש התם כי היכי דמפקיד מקבל פקטים לוקח נמי מקבל פקטים בכל הני מזכיר הפשוט באחרונה אבל ההיא דיבנה ראיה היא דלפי תנא קמא שאמר אין תוקעין אלא ביבנה קא מהדרי ליה אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין וכן ביבמות פרק האשה (דף קטז.) דקאמרי בית הלל לא שמענו אלא בבאה מן הקציר בלבד אמרו להו ב"ש אחת באה מן הקציר ואחת באה מן הזיתים וה"נ הזכיר ת"ק מחצלת גדולה ועל זה שייך לאהדורי אחת היא גדולה ואחת היא קטנה כלומר כמוה היא הקטנה ואינה חלוקה לדין שני[ט]: **של** שיפה ושל גמי. בסיפא פליגי ר' דוסא ורבנן בשל קנים ושל חילת משמע בשל שיפה ושל גמי לא פליגי[מ] ולא אשכחן בהדיא דפליגי בשל גמי לענין מדרס והא דלא תני ליה הכא למאן דאמר מאי חוצלות מזבלי ניחא דאין זה מחצלת ואפילו לריש לקיש דאמר מחצלת ממש לא תני לה הכא משום דלא איתשיל הכא אלא לאשמועינן במה מסככין ובמה אין מסככין: **ושל** חילת. בקטנה מיירי: **תנן** התם כל החוצלות. משנה במסכת עדיות פרק שלישי מיטמא טומאת מת בדאית ליה גדנפא מוקמי לה דחשיב בית קיבול ואע"ג דפשוטי כלי עץ הרחבים העשוים להניח עליהם דבר כדף של נחתומין מטמאין מדרבנן כדאמר פרק המוכר את הבית (ב"ב דף סו. ושם) הכא היכא דלית להו גדנפא עשוין לסיכוך: **עלה** הלל מבבל ויסדה. שלמד משמעיה ואבטליון כדאיתא בפסחים פרק אלו דברים (דף סו.):

חזיין

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ה מהל' סוכה הל"ו טוש"ע או"ח סי' תרכט סעי' ו]:

קכג ב ג מיי' פכ"ג מהלכות כלים הלכה א:

* * *

לעזי רש"י

פווי"ל (פויי"ל).
סוג של קנה סוף.
יונ"ק. אגמון.
לישק"א. כריך (צמח).
בולו"ס (בולזול"א).
שק של רועים (המשמש להם גם לשכיבה).

* * *

רבינו חננאל

ומקשינן אי הכי ר' אליעזר אחת קטנה ואחת גדולה היה לו לומר, כלומר דין הקטנה כדין הגדולה סתמא לסיכוך. ועוד הא אשכחן בהדיא דר' אליעזר לחומרא הוא, דתניא מחצלת קנים גדולה מסככין בה, ר' אליעזר אומר אם אינה מקבלת טומאה [מסככין בה]. **אלא אמר רב פפא** כולי עלמא בקטנה לא פליגי דסתמא לשכיבה, כי פליגי בגדולה, תנא קמא סבר סתם גדולה לסיכוך ור' אליעזר סבר סתם גדולה נמי לשכיבה, והכי קתני ר' אליעזר אומר אחת גדולה ואחת קטנה, סתם עשייתן לשכיבה עד שיפרש לשם סיכוך. **תנו רבנן** מחצלת של שיפה ושל גמי, גדולה מסככין בה קטנה אין מסככין בה. ושל קנים ושל הילף, גדולה מסככין בה ארוגה אין מסככין בה. (ר' יוסי) [ר' ישמעאל בר' יוסי] אומר משום אביו אחת זו ואחת זו מסככין בהן, וכן היה ר' דוסא אומר כדבריו. **תנן התם** כל החוצלות טמאות טמא מת דברי ר' דוסא, וחכמים אומרים אף מדרס. כדתנן במסכת נדה כל המטמא מדרס מטמא טמא מת. מאי **חוצלות**, אמר ר' אבא מזבלי, פי' עושין כמין יריעות צרות ואחר כך תופרין אותן ועושין מהן כפיפות וכסויין. ריש לקיש אמר מאי חוצלות, מחצלות ממש, דאמר הריני כפרת ר' חייא ובניו, שבתחלה נשתכחה תורה מישראל עלה עזרא מבבל ויסדה, חזרה ונשתכחה עלה ר' חייא ובניו ויסדוה. וכך אמרו, לא נחלק ר' דוסא וחכמים על המחצלות של אושא

מסורת הש"ס

א) רש"ל מ"ז, ב) [לעיל טז.], ג) [שם ע"ש], ד) [תוספתא פ"א ה"ז], ה) עדיות פ"ג מ"ד, ו) נדה מט., ז) י"ג שיהו נעשות, ח) בס"א: דעשוי, ט) [שבת נט.], י) [קדושין לא:] [ע' בש"ע י"ד סי' רמב סעיף כח], כ) [ליתא שם], ל) [ועי' תוס' שבת כ: ד"ה אחד ותוס' פסחים פה. קח: ד"ה אחד ותוס' כתובות כ: ותוס' זבחים לב: ד"ה אי הכי ותוס' מנחות סג: ד"ה ר"י ותוס' קידושין יג. ד"ה כשם], מ) [צ"ל ולקמן אשכחן. מהר"ס],

* * *

מוסף רש"י

בגדולה מסככין בה. דלאו כלי הוא, דסתמא לסיכוך (לעיל טז.). **כל המטמא מדרס מטמא טמא מת.** שאין לך כלי הראוי למושב הזב שאין שם כלי עליו וראוי לקבל כל טומאות, והא דנקט טמא מת משום דומיא דמדרס הוא דאב הטומאה הוא, והכי קאמר כל הראוי להיות אב הטומאה במדרס הזב ראוי להיות אב הטומאה אם נגע במת או נטמא באהל המת (נדה מט.).

הדרן עלך סוכה